

MESTERGERENDA

INTERDISZCIPLINÁRIS
TANÁCSKOZÁS

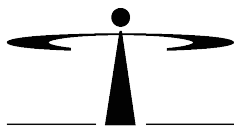
REZÜMÉKÖTET

MESTERGERENDA
Interdiszciplináris tanácskozás
2023

Támogatók:

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

MESTERGERENDA
Interdiszciplináris tanácskozás

Rezümékötet

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete,
Szabadka, 2023

Bevezető gondolatok

A jelenségek komplexitása csak különböző nézőpontokból, különböző tudományágak eszköztárával fejthető fel, ismerhető meg igazán. Kiemelten fontos, hogy az egyes tudományterületek művelői ne zárkózzanak be saját kutatásaik körébe, találkozzanak, beszélgessenek más diszciplínák képviselőivel. Az elsőre széttartónak tűnő vizsgálódásokban meglepően sok közös elem fedezhető fel, de talán még izgalmasabb, amikor egy-egy gondolat, módszer újabb ötletek, megoldások kiindulópontjává válik, és ebből különleges, mélyreható együttműködések születnek.

E célok lebegtek a szemünk előtt, amikor a vajdasági magyar doktoranduszok és fiatal kutatók interdiszciplináris tanácskozását megszerveztük. Nem egy közös témát kívántunk több oldalról megvilágítani, hanem arra kértük a résztvevőket, hogy saját kutatásaikat ismertessék röviden.

Rendezvényünk, miképpen a mestergerenda, nemcsak a mennyezet súlyát tartó összekötő kapocs, de értéktár is. Megmutatja, milyen színes kutatások folynak térségünkben. Egy első lépés ez a kezdeményezés, amely reményeink szerint folytatódik az elkövetkező években is a személyes és szakmai kapcsolatok elmélyítésével.

A szervezők

MESTERGERENDA
Interdiszciplináris tudományos tanácskozás

Helyszín:
Palics–Újvidék

Időpont:
2023. június 26–27.

PROGRAM

Palics, 2023. június 26.

16.00–16.15	Megnyitó
16.15–17.00	Szedmina Lívia: Mobilitás és nemzetközi együttműködések a felsőoktatásban
17.00–17.15	Kocsis Lenke: A verses regény története és fejlődése a magyar irodalomban
17.15–17.30	Novák Anikó: A menekültirodalom ábrázolása a kortárs magyar irodalomban
17.30–17.45	Raffai Telečki Ágnes: Színpadi beszéd tanítása a magyar nyelvű színészképzésben, a különböző nyelvjárások tükrében
17.45–18.00	Kovács Sárkány Hajnalka: ESG – Új kihívás a vállalatok és a vállalkozók számára
18.00–18.15	Kovács Vilmos: Az élelmiszer-biztonság és a nyomon követés szabályozása
18.15–19.00	Vita
19.00–20.00	Vacsora

Újvidék, 2023. június 27.

16.00–16.15	Megnyitó
16.15–17.00	Katona Gábor: Topikális probiotikumok hatása az emberi bőrön
17.00–17.15	Mihalek Nóra: Az onkológiai páciensek aneszteziológiai vonatkozásai
17.15–17.30	Szedlár Ágnes: Interaktív, digitális hibrid illusztrációk alkalmazása a szerves kémia témaköreinek ismétlő és gyakorló óráin az általános iskolák nyolcadik osztályában
17.30–17.45	Polyák Gabriella: Városi árufuvarozási csomópont helykiválasztási folyamata Újvidéken
17.45–18.00	Táborosi Margaréta: A vajdasági magyar színészképzés története
18.00–19.00	Vita
19.00–20.00	Vacsora

SZEDMINA LÍVIA

Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

Mobilitás és nemzetközi együttműködések a felsőoktatásban

A szerző a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola Nemzetközi Kapcsolatok Koordinátora, Erasmus koordinátora, illetve angoltanárra. Doktori tanulmányait ír-amerikai történelem területén végezte, ám mindennapjaiban a nyelvtanítás és a hallgatókkal való munka került előtérbe. Munkájában igyekszik egyrészt a Főiskola nemzetközi együttműködését fejleszteni, illetve a tanári és hallgatói mobilitást népszerűsíteni. Célja, hogy a Főiskola hallgatói minél minőségesebb nyelvtudásra és nemzetközi tanulmányi tapasztalatra is szert tegyenek a diákevek során. A vitaindító előadás e széleskörű tapasztalatok alapján az angol nyelv és a mobilitás témaköreire fókuszál, pozitív és negatív példákkal gazdagon illusztrálva foglalkozik a külföldi tanulmányi tapasztalat előnyeivel, esetleges kihívásaival és a koordinátori szerep fontosságával. Továbbá a nemzetközi együttműködések, kutatási projektek kérdéskörére is kitér.

Kulcsszavak: hallgatói mobilitás, oktatói mobilitás, nemzetközi együttműködések, idegen nyelv

KOCSIS LENKE

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

A verses regény története és fejlődése a magyar irodalomban

A magyar irodalomtudomány történetében eddig egyedül Imre László vállalkozott *A magyar verses regény* (1990) című monográfiájában arra, hogy elhelyezze a verses regény műfaját a magyar irodalom történetében, rámutasson a verses regények 19. század végi népszerűségének kultúrtörténeti hátterére, meghatározza a műfaj jellegzetességeit, leírja a magyar irodalomban megjelent alkotások sajátosságait, továbbá azonosságokra és eltérésekre rámutatva vesse össze a 19. század végi verses és próza epikát. Imre lényegében fejlődésének végére ért, lezárt műfajként kezeli a verses regényt, amely a 19. század végi fénykora után a 20. században fokozatosan vesztett népszerűségéből és csupán hatása mutatható ki a 20. század második felének magyar irodalmában. A 21. század elején a magyar irodalomban felbukkanó verses regények és verses epikai alkotások (úm. Térey János, Varró Dániel, Schein Gábor, Keresztesi József könyvei) azonban indokolttá teszik a műfaj történetének ártértékelését és továbbírását. Kutatásom egyik célja azoknak a műfaj történeti vakfoltoknak a kitöltése, melyek eddig kimaradtak a magyar irodalomtörténeti munkákból, figyelembe véve az elmúlt évtizedek nemzetközi, azon belül is elsősorban az anglofón irodalmak korpuszát vizsgáló kutatások eredményeit. Utóbbiak elsősorban a verses regény műfaji kereteinek megszabásában térnek el a hagyományosnak tekinthető magyar szemlélettől, amire egy érezhetően szigorúbb, explicit kapcsolódási pontokra fókuszáló megközelítés jellemző. A disszertáció másik átfogó témaköre a fent

említett, az elmúlt két évtized folyamán megjelent verses regények beleillesztése a magyar irodalom történetébe és fejlődésébe. Továbbá annak feltérképezése, mutatnak-e ezek bármilyen hasonlóságot más nemzeti irodalmakban megjelent kortárs művekkel témaválasztás, versforma, narratív technikák, esetleg műfaji hagyományokhoz való viszonyulás tekintetében.

Kulcsszavak: verses regény, műfaj történet, magyar irodalom

NOVÁK ANIKÓ

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

A menekültek ábrázolása a kortárs magyar irodalomban

Edward Said szerint a modern nyugati kultúra nagyrészt száműzöttek, emigránsok, menekültek alkotása. Kijelentését George Steiner idézésével támasztja alá, aki a teljes huszadik századi nyugati irodalmat extraterritoriálisnak nevezi, olyan irodalomnak, amelyet száműzöttek írtak, amely a száműzetésről szól. A téma számos tudományterület kutatóit foglalkoztatja, nem képez kivételt az irodalomtudomány sem, amelynek terminológiájában már meghonosodott a menekültirodalom kifejezés.

2015-től a világirodalomban a menekültirodalom burjánzását tapasztalhatjuk, e kérdéskör taglalása műfaji sokszínűséget mutat. A menekültek szempontjából fontos térformákkal ellentétben a műfajok között nincsenek éles határok. Eszköztárunk, karakterformálásuk, hivatkozási pontjaik sok tekintetben megegyeznek. Inspirálódnak a migráció elbeszélésének korábbi módozataiból. Bár az elmúlt évek migránsválsága a magyar irodalomban inkább marginálisnak tekinthető, a róla szóló irodalmi művek mégis fontos kordokumentumok. Bizonyos szövegekben a menekülttematika díszlet, hangulatfestő elem (pl. Krusovszky Dénes: *Akik már nem leszünk sosem*), másutt a menekültekkel kapcsolatos pozitív és negatív sztereotípiák kapnak fontos szerepet, vagy éppen ezekkel szemben egy radikálisan más nézőpont válik fontossá (pl. Tóth Krisztina: *Sötét égbolt*, Jászberényi Sándor: *Hosszú hétvége*, Tolnai Ottó: *Nem könnyű, Szeméremékszerek*), de olyan művekkel is találkozunk, ahol a migránskérdés a mű központi kérdése (pl. Jászberényi Sándor: *A varjúkirály*), vagy a menekültválság általánosabb

kontextusba kerül (pl. Sándor Iván: *A hetedik nap, Amit a szél susog*). A magyar irodalomban nagyon ritkán halljuk a menekültek hangját, sokkal erőteljesebb tendencia a nyugati szemmel láttatott idegen alakja, mint annak megszólaltatása, illetve a helyette megfogalmazott beszéd. Kivétel ez alól Selyem Zsuzsa *Mu, a menekülő csillag* című novellája, melynek helyszíne menekülttábor, központi szereplője pedig a Seherezádére nem csupán nevével emlékeztető Sahrazád, továbbá Vörös Anna *Vadoma* című novelláskötete.

A kortárs magyar irodalom „menekültirodalmának” feltérképezésén túl lényeges mozzanat a művek vizsgálata a nemzetközi kulturális folyamatokba ágyazva, valamint a menekülők különböző típusainak, hullámainak megkülönböztetése, így módon a kutatás kiterjesztése akár a délszláv háborúk, a holokauszt vagy a huszadik század egyéb politikai rendszereinek, kataklizmáinak menekültjeire.

Kulcsszavak: menekültirodalom, menekültábrázolás, a menekült hangja, menekülttípusok

RAFFAI TELEČKI ÁGNES
Újvidéki Művészeti Akadémia, Újvidék

**Színpadi beszéd tanítása a magyar nyelvű
színészképzésben, a különböző nyelvjárások tükrében**

Az Újvidéki Művészeti Akadémián 1974-ben indult meg a színészképzés. A kezdetektől magyar nyelven is tanulhatnak a diákok. Igaz, hogy számukra színművész szak kétévente nyílik, mely keretében az oktatás főként magyarul zajlik, viszont vannak olyan tárgyak (pl. balett, akrobatika, színpadi mozgás...), amelyeket szerb nyelven, általában a párhuzamos szerb osztállyal együtt hallgatnak. A színművészet területén még kisebbségi helyzetben is rendkívül fontos az anyanyelven történő tanulás.

Hivatásos, egyetemi szintű színészképzés magyar nyelven a következő országokban és intézményekben lehetséges: Magyarországon (Budapest – SZFE, Kaposvár – Rippl-Rónai), Románia (Kolozsvár – BBTE, Marosvásárhely – MME), valamint Szerbiában (Újvidék – AUNS). Voltak próbálkozások Beregszászon (a háborús helyzet miatt befagyasztották), a Pozsonyi Színművészeti Főiskolán pedig 2021-től két tárgyat (színpadi beszéd, művészettörténet) magyarul is tanulhatnak, ha külön kérvényezik az egyébként szlovákul tanuló diákok. Doktori munkámban szeretném kutatni a fent említett egyetemeken a színpadi beszéd oktatását. Mivel jómagam is az Újvidéki Művészeti Akadémia magyar nyelvű színészhallgatója voltam, és harmadik éve én vagyok a színpadi beszéd tanár az egyetemen, ezért is érzem elengedhetetlenül fontosnak a terület részletes feltárását. Színészi diplomám mellett logopédusi végzettségem is van, így részletesen ismerem a hangképzés anatómiáját, a különböző hangzók torzulásának fiziológiás folyamatát, és azok javításának lehetséges módjait.

Hogy érezzék helyzetünk különlegességét, fontos megemlítenem, hogy az egyetemes, irodalmi magyar nyelvet már Magyarországon sem beszélik. Mindenhol különböző változatait használják – legyen szó a szókészletről, a hangzokról vagy a beszéd dallamáról. A színpadon viszont – hacsak nem kívánja meg külön a darab és a karakter – az egyetemes magyar nyelvet kell használni. Milyen nehézségekkel néznek szembe a különböző területeken dolgozó tanárok? Ki milyen hibákkal találkozik? Milyen módszereket, milyen szakkönyveket, milyen gyakorlatokat használnak ezek kiküszöbölésére?

A látottakat és hallottakat összesítendő, a tervem az, hogy készítsek egy hangoskönyvet, ahol irodalmi szövegek hangzanak el a magyar nyelvű színművész hallgatók előadásában. Minden előadó a saját tájszólásában olvassa fel azokat a verseket és prózákat, melyeket az ő országában élő alkotók írtak. Olyan archaikus szövegeket is szeretnék rögzíteni, melyek a klasszikus előadásmódot követelik meg. Végül pedig egy-egy olyan szöveget, ahol a kifogástalan irodalmi nyelvet és színpadi beszédet kell használni. Ilyen módon igazán széles skáláját mutatjuk meg annak, hogy ugyanazt a nyelvet mennyire különböző változatokban használjuk, de ha szükséges, hogyan tud egy színész nyelvi kódot váltani, és tökéletes irodalmi nyelvet használni a színpadon.

Úgy hiszem, így átfogó képet tudok adni nemcsak írásban, hanem hangzó anyagban is arról, valóban mekkora különbség van a gyakorlatban alkalmazott magyar nyelvben. A szakmai anyagot fel tudja használni minden beszédtanár kolléga, vagy bárki, aki közönség előtt akar beszélni. A hangoskönyv pedig minden hallhatónak élményt tud nyújtani.

Kulcsszavak: színészképzés, magyar tannyelv, színpadi beszéd, nyelvjárások, hangoskönyv

KOVÁCS SÁRKÁNY HAJNALKA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gödöllő

ESG – Új kihívás a vállalatok és a vállalkozók számára

Az éghajlatvédelmi egyezmény aláírása a vállalatokra és vállalkozásokra jelentős hatással bír, mivel kötelezővé válik számukra a nem pénzügyi kockázatokból fakadó vállalati kockázatok azonosítása, a fejlődési lehetőségek feltárása és közzététele. Mindez azzal jár, hogy átfogóbb módon kezeljék az üzleti tevékenységeikkel kapcsolatos környezeti, társadalmi és vállalatiirányítási (ESG) kihívásokat és lehetőségeket. A kutatás röviden bemutatja és elemzi az ESG kapcsán releváns szabványokat. E témakörök ugyanis a szabványok világában már jól ismertek, számos esetben az irányítási rendszereket működtető vállalatok mindennapi gyakorlatát képezik. Az ESG-vel azonban a vállalatokat vélhetően szabványosított módon és kötelező érvénnyel rábírnák arra, hogy mélyebben foglalkozzanak a fenntarthatóság kérdéseivel, meghatározzák tevékenységük hosszú távú hatásait a környezetre és a társadalomra.

Kulcsszavak: ESG, fenntarthatóság, klímaváltozás

KOVÁCS VILMOS

Pécsi Tudományegyetem,
Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar,
Szekszárd

Az élelmiszer-biztonság és a nyomon követés szabályozása

A munka keretében megvizsgálom az élelmiszer-biztonság szabályozásának intézményi és jogi hátterét. A jogszabályi megfelelés mellett, a vevői igényeknek való megfelelést is biztosítani kell a vevői elégedettség eléréséhez. A jogszabályban rögzített HACCP rendszer 7 alapelvének és a kiépítés 12 lépésének az alkalmazása csak a hatóság által elvárt kritériumok megfelelésére elegendő. A vevői igényeknek való megfelelés biztosítására az ISO22000:2018 Élelmiszer-biztonsági szabvány alkalmazása és tanúsítása szükséges. Az áruházláncok igényeihez már a GFSI (Global Food Safety Initiative -Globális Élelmiszerbiztonsági Kezdeményezés) által jóváhagyott szabványok alkalmazása és tanúsítása szükséges. A nyomon követés alkalmazásával kapcsolatban a 178/2002/EK rendelet 18. cikke kimondja, hogy a feldolgozás és forgalmazás minden szakaszában biztosítani kell az élelmiszerek útjának nyomonkövethetőségét. Az élelmiszer előállítóknak, forgalmazóknak gondoskodniuk kell arról, hogy azonosítani tudják azonosított vállalkozásokat, akiktől az élelmiszert beszerzik és rendelkezniük kell olyan rendszerekkel és eljárásokkal, amelyek lehetővé teszik a vevők azonosítását. Az ISO2200:2018, illetve a GFSI által elfogadott FSSC22000, IFS vagy BRC tanúsított rendszerek jó alapot biztosítanak a jogszabályi követelmények és a vevői igények kielégítéséhez az élelmiszer-biztonság és nyomon követés terén.

Kulcsszavak: élelmiszer-biztonság, jogi szabályozás, hatóság

KATONA GÁBOR

Újvidéki Gyógyszerészeti Egyetem,
Orvostudományi Doktori Iskola, Újvidék

Topikális probiotikumok hatása az emberi bőrön

A baktériumok, gombák és vírusok jelenléte és összetétele a bőrön – legyenek azok szimbiózisban velünk vagy küzdjenek ellenünk – régóta ismert tényezők néhány bőrbetegség esetében (Byrd AL. és társai, 2018.), de csak mostanában kezdődtek intenzívebb kutatások a bőr mikrobiomjával kapcsolatban (Turnbaugh PJ. és társai, 2007.).

Ezért is merül fel a kérdés, mi történik, ha nemcsak más exogén tényezők bőrre gyakorolt hatásait vizsgáljuk, mint például az antibiotikumok, felületaktív anyagok, pH-szabályozók stb. (Sfriso R. és társai, 2019.), hanem a „jó” baktériumok, azaz probiotikumok hatását is, melyek évek óta használatosak az élelmiszer- és étrendkiegészítő iparban (WHO, 2001). Vajon ugyanolyan pozitív hatásokkal járnak-e a baktérium–baktérium, azaz exogén–probiotikus és bőr–mikrobiotikus kölcsönhatások, mint amilyeneket már ismerünk a gyomor–bélrendszer esetében? Képesek-e a probiotikumok és azok származékai kölcsönösen serkenteni egymást a bőrfelületen? Bekövetkeznek-e kozmetológiai változások a helyi probiotikumok és maga a bőr közötti interakció során? Képesek-e ezek az egysejtű szervezetek és azok felszínén lévő biomolekulák, illetve az általuk termelt vegyületek befolyásolni a bőr fiziológiáját, patofiziológiáját vagy szerkezetét? Milyen nehézségeket kell legyőznünk, ha helyi dermatofarmakológiai, kozmetikai vagy kozmeceutikai készítményt szeretnénk fejleszteni probiotikumok vagy azok származékai segítségével? Kutatásaink során ezekre a kérdésekre keressük a választ, különböző *in vitro* és *in vivo* kísérletek segítségével. Eddigi eredményeink

alapján feltételezhető, hogy a különböző tejsavbaktériumok és azok származékai képesek antimikrobiális hatást kifejteni, illetve befolyásolni a bőr pigmentjeinek, azaz a melaninnak a mennyiségét az in vivo kísérletben használt modellekben.

Jövőbeli célunk olyan bőrfelületen alkalmazható gyógyszer vagy kozmetikai termék kifejlesztése, melyben a kutatás során alkalmazott probiotikumok stabil állapotban, az eddig elvégzett kísérletekhez hasonló eredményt tudnak produkálni.

- Byrd AL, Belkaid Y, Segre JA (2018). The human skin microbiome. *Nature Reviews Microbiology*, 16(3), 143–155.
- Turnbaugh PJ, Ley RE, Hamady M, Fraser-Liggett CM, Knight R, Gordon JI (2007). The human microbiome project. *Nature*;449(7164):804-10. doi: 10.1038/nature06244. PMID: 17943116; PMCID: PMC3709439.
- Sfriso R, Egert M, Gempeler M, Voegeli R, Campiche R (2019). Revealing the secret life of skin With the microbiome you never walk alone. *International Journal of Cosmetic Science*.
- World Health Organization (2001). Probiotics in food, Health and nutritional properties and guidelines for evaluation. Rome, Italy: FAO.

Kulcsszavak: probiotikumok, emberi bőr, kozmetológia, termékfejlesztés

MIHALEK NÓRA

Újvidéki Egyetem, Orvostudományi Kar, Újvidék
Vajdasági Onkológiai Intézet, Kamanc

Az onkológiai páciensek aneszteziológiai vonatkozásai

Az onkológiai páciensek a betegek sérülékeny csoportját képezik, akik megkülönböztetett figyelmet és óvatosságot igényelnek a perioperatív időszakban. A daganatos megbetegedés, tekintet nélkül az elváltozás elhelyezkedésére, több szerv és szervrendszer működését érinti, de maga a műtét előtti kezelés (kemoterápia, radioterápia) is szisztémás következményeket vonhat maga után. A beteg általános állapota, a betegség előrehaladottsága és az alkalmazott terápiás eljárások nagy mértékben befolyásolják a sebészeti beavatkozás lehetőségeit és az aneszteziológiai ellátás módját.

A daganatos megbetegedés típusától és stádiumától függően a betegek egy része neoadjuváns kemoterápiás kezeléssel esik át, aminek számos mellékhatása van és jelentős mértékben befolyásolja az anesztézia vezetését. Ezek közül egy a citosztatikumok által kiváltott mieloszuppresszió és az ennek következtében fellépő leukopénia és immunoszuppresszió. A fehér vérsejtek diszfunkciója esetén emelkedett a fertőzések kialakulásának veszélye, valamint a lassúbb sebgyógyulás, így indokolt az antibiotikumok bevezetése.

Bizonyos kemoterápiás gyógyszerek kardiotoxikus hatást fejtenek ki, így a legtöbb esetben a rutin EKG-vizsgálat mellett echokardiográfia elvégzése is indokolt, az ejekciós frakció megállapításával együtt a preoperatív periódusban. Emellett, ennél a betegcsoportnál várható a perifériás vénák sérülése és a vénás katéter nehezebb bevezetése. A neoadjuváns kemoterápia fontos rizikófaktornak tekinthető a posztoperatív hányinger és hányás előfordulásában, így különös figyelmet

kell fordítani a folyadék- és elektrolit-pótlásra a perioperatív időszakban. A kemoterápiás gyógyszerek gyakran vezetnek a hepatociták sérüléséhez, ami befolyásolja az anesztézia során adagolt gyógyszerek (anesztetikumok, analgetikumok, mio-relaxszánsok) farmakodinamikáját és farmakokinetikáját.

Az onkológiai betegek jelentős számánál műtét előtti sugárterápiára kerül sor, ami az érintett régiótól függően különböző komplikációkhoz vezethet. Radioterápia után gyakori a lassabb sebgyógyulás, de a legnagyobb kihívást mégis a fej-nyak régió sugárzása jelenti, mivel a várható szövetfibrózis következtében nehéz ventilációra és intubációra kell számítani.

Az onkológiai alapbetegséget és a gyakran sérült élettani folyamatokat figyelembe véve az operatív onkológia aneszteziológiai vonatkozásaira különös figyelmet szükséges fordítani és az anesztézia vezetését minden esetben ajánlott módosítani a fennálló metabolikus, immunológiai és anatómiai karakterisztikák függvényében.

Kulcsszavak: onkológiai páciensek, aneszteziológia, operatív onkológia

SZEDLÁR ÁGNES

Újvidéki Egyetem, Természettudományi-matematikai Kar,
Kémia, Biokémia és Környezetvédelem Intézet, Kémia
Tanításmódszertani Tanszék, Újvidék

Interaktív, digitális hibrid illusztrációk alkalmazása a szerves kémia témaköreinek ismétlő és gyakorló óráin az általános iskolák nyolcadik osztályában

A természettudományos oktatásban kulcsfontosságú szerepet töltenek be az illusztrációk, hiszen a tanulók a vizuális percepció által számos elvont fogalmat és folyamatot sajátíthatnak el. A kémia mint természettudomány az absztrakt tantárgyak közé sorolható, amely tanításának nélkülözhetetlen eszköze az illusztratív-grafikus oktatási módszer, azaz a képek, rajzok, grafikonok, geometriai alakzatok, videók és egyéb vizuális elemek felhasználása.

Dimopoulos és munkatársai (2003)¹ kutatásukban a természettudományos oktatásban alkalmazott illusztrációkat három csoportba osztják: realiztikus, konvencionális és hibrid illusztrációkra. A realiztikus illusztrációk fotók és rajzok formájában tükrözik a valóságot, míg a konvencionális illusztrációk valamely absztrakt, elvont fogalmat ábrázolnak, gyakran alfanumerikus, geometrikus elemekkel. A kémiában konvencionális illusztrációknak tekinthetők például a szimbólumok, a kémiai reakcióegyenletek, az atommodellek, míg a realiztikus illusztrációk a valós világot, a környezetet hivatottak ábrázolni, leggyakrabban fényképekkel, rajzokkal. A hibrid illusztrációk ezek kombinálásával alakulnak ki, vagyis a nehezen érthető fogalmakat, szimbólumokat kötik össze a valósággal, így megkönnyítve esetünkben az elvont kémiai koncepciók el-sajátítását.

A kutatás a Dimopoulos és társai által definiált hibrid illusztr-

rációk interaktív, digitális formában való felhasználását vizsgálja. A hibrid illusztrációkkal ellátott, játékos feladatokat az általános iskolák nyolcadik osztályaiban alkalmaztuk, még hozzá a szerves kémia tanegységeinek ismétlő és gyakorló óráin. A kísérleti csoportok tanulói újvidéki nyolcadikos gyerekek voltak, akik egy előre létrehozott Moodle-plaformon keresztül dolgoztak, saját mobiltelefonjaik segítségével. A kutatás elsődleges eredményei azt mutatják, hogy a módszer hasznosnak bizonyul, hiszen az interaktív, digitális hibrid illusztrációk alkalmazása megkönnyítette a tanulás folyamatát és motiválta a tanulókat a szerves kémiai ismeretek elsajátítására.

Kulcsszavak: interaktív, digitális hibrid illusztrációk, szerves kémia, kémiaoktatás

POLYÁK GABRIELLA

Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara,
Közlekedési szak, Újvidék

Városi áru fuvarozási csomópont hely kiválasztási folyamata Újvidéken

Jelenleg a világ lakosságának több mint fele városokban él, amelyek lakossága az elmúlt 50 évben megkétszereződött. Régóta gondot okoz, hogy a városi lakosság nagy részének mobilitása az autóktól és egyéb motoros járművektől függ. A forgalmi torlódások, a parkolóhelyek elégtelen száma, a növekvő energiafogyasztás és a légszennyezettség csak néhány probléma azok közül, amelyekkel az emberek szembesülnek. A városi csomópontok megoldást jelenthetnek ezekre a problémákra azáltal, hogy a különböző beszállítóktól származó árukat egy csomópontban egyesítik, és együttműködnek a városon belüli szállításban. A városi szabad tér hiánya miatt komoly kihívást jelent egy ilyen csomópont megfelelő helyszínének megtalálása. Bármilyen városi csomópont tervezésekor a csomópont elhelyezkedése kulcsfontosságú tényező, illetve a költségek és a szállítás elérhetősége is gyakran döntő szempont. A fenntarthatóság minden dimenziójának teljesítése érdekében a gazdasági normák mellett a környezetre és a társadalomra vonatkozó szabványokat is figyelembe lehet venni. Az AHP (Analitikus hierarchia folyamat) olyan matematikai technikán alapul, amely mérlegeli az egyes kritériumokat, és pontozza őket. Az AHP lehetővé teszi mind mennyiségi, mind minőségi kritériumok használatát a többszempontú döntéshozatalban. Ez a megközelítés bármely döntéshozatali folyamatban alkalmazható, beleértve a helyválasztási kérdéseket is. Egy városi áru fuvarozási csomópont működéséhez kétlépcsős szállítási módszer alkalmazására van szükség. Az első lépés a

városon kívülről érkező áruk szállítása a város határain belüli csomópontba. A szakasz második része pedig az áruk kombinált utolsó mérföldes szállítása végső címzettekhez. Így a tehergépjármű-kapacitások jobb kihasználásával csökkenthető a városba befutó járművek száma. A légszennyezettség és a zajszint sokkal tovább csökkenthető, ha a második szakaszt elektromos vagy más alacsony károsanyag-kibocsátású járművek teszik teljessé.

A mikromobilitás egy innovatív városi közlekedési megoldás, amely rövid távú utazási lehetőségeket kíván biztosítani, és egy sor kisméretű, könnyű járművet foglal magában, amelyek maximuma jellemzően nem haladja meg a 45 km/h sebességet. A mikromobilitás vonzereje abban rejlik, hogy rugalmas, fenntartható, költséghatékony közlekedési alternatívát kínál.

Ebben a munkában Szerbia második legnépesebb városában, Újvidéken, egy városi árufuvarozási csomópont helykiválasztási folyamata kerül meghatározásra, ahol a szállítást mikromobilitású járművek végeznék. A munka az AHP-módszer alkalmazásán alapuló helyszínekiválasztási folyamatot javasol a szempontok kiválasztásában és rangsorolásában, és áttekinti, hogyan használható ez Újvidék esetében, a módszer alkalmazásakor nem szabad figyelmen kívül hagyni a helyi sajátosságokat sem. A kritériumok folyamatos változása miatt folyamatos fejlesztés és ellenőrzés szükséges.

Kulcsszavak: városi árufuvarozási csomópont, helyszínekiválasztás, AHP, mikromobilitás

TÁBOROSI MARGARÉTA
Újvidéki Művészeti Akadémia, Újvidék

A vajdasági magyar színészképzés története

Magyar nyelvű felsőfokú színészképzésről Vajdaságban 1974 óta beszélhetünk. Az addig vezető úttal és az Újvidéki Művészeti Akadémia magyar színészképzésének történetével foglalkozom kutatásom során. A feltárás mellett céлом a vajdasági magyar színjátszás tipikusságának megfogalmazása a képzés sajátosságainak tükrében.

Nem készült összefoglaló írás, amely megismertet a vajdasági magyar színészképzés eredetével, az elért eredményekkel a sokszor nem éppen zökkenőmentes történelmi időszakokban. Apró utalásokra bukkanhatunk egy-egy sajtótermékben, és szinte csak színházi próbák utáni beszélgetések alkalmával hagyományozódnak át a színészi tudat történelmi emlékezetmorzsái.

Az Újvidéki Művészeti Akadémia múltját összekötöm a színházaink jelenével. A fel nem tárt múlt, a visszatekintés nélküliség, akár intézmények szintjén sem okoz meglepetést a térségben, legtöbbször a felismerés szükségessége is hosszú idő után történik meg. Egy átfogó kutatás nemcsak hiánypótló, de rendkívül hasznos és fontos a vajdasági színházi identitás megerősödésében.

Az Újvidéki Művészeti Akadémia a kezdetektől fogva ösztöndíjintézménynek indult, három párhuzamos tanszékkal, a Zeneművészeti, a Képzőművészeti és a Dráma Tanszékkal.

A kutatás fontos hangsúlyt kíván fektetni a fordításbeli problémákra. Rögtön a tanszék magyar megnevezése megértési nehézségbe ütközik, a szerb Dramski odsek tükörfordítása ágyazódott be a vajdasági magyar köztudatba, vagyis a Dráma(i) Tanszék. Magyarul a dráma egy műnem a líra és az epi-

ka mellett, ógörög jelentése cselekedni. Az Újvidéki Művészeti Akadémiának a magyar közgondolkodásba helyezésének hiánya az intézménynek magáról és az oktatásról magyarul alig megjelent írásoknak tudható be. Színészvizsgák helyi napi-vagy hetilapban megjelent tudósításával be is zárul a „szakirodalom”.

A Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány Képviselő Testülete a Tartományi Tanács és a Tartományi Oktatási- Kulturális Tanácsának ülésén hozza meg a döntést az Újvidéki Művészeti Akadémia megalapításáról. 1974. április 22-én. 1974. szeptember 4-én megtörténik az intézmény bejegyzése, és elindul az oktatás. A döntéshozataltól a felvételi lebonyolításáig és a tanítás megkezdéséig öt hónap állt rendelkezésre. Feltáráásra vár az intézmény indulásának történeti kutatása, a tanrend, az órarend, a vizsgák, és a tanári kar alakulása. Ezeket összevetem a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem és az erdélyi magyar színészképző egyetemek tanrendjével abból az időből. Így egy összképet kapunk a magyar színészképzés helyzetéről a Kárpát- medencében.

Az Újvidéki Művészeti Akadémia magyar színészképzésének feltérképezése mellett kutatom a környező országok színészképző intézményeinek felépítését, oktatási módszereit összehasonlítva következtetések fogalmazok meg azzal kapcsolatban, mit jelent ma a kortárs, a mai színházi igényeknek megfelelő színészképzés, milyen technikák azok, amelyek a leghatékonyabbnak bizonyulnak a színészképzésben.

Kulcsszavak: vajdasági magyar színészképzés, Vajdaság, Kárpát-medence, összevetés

TARTALOM

Bevezető gondolatok	5
Program	7
Szedmina Livia: Mobilitás és nemzetközi együttműködések a felsőoktatásban	9
Kocsis Lenke: A verses regény története és fejlődése a magyar irodalomban	10
Novák Anikó: A menekültek ábrázolása a kortárs magyar irodalomban	12
Raffai Telečki Ágnes: Színpadi beszéd tanítása a magyar nyelvű színészképzésben, a különböző nyelvjáráások tükrében	14
Kovács Sárkány Hajnalka: ESG – Új kihívás a vállalatok és a vállalkozók számára	16
Kovács Vilmos: Az élelmiszer-biztonság és a nyomon követés szabályozása	17
Katona Gábor: Topikális probiotikumok hatása az emberi bőrre	18
Mihalek Nóra: Az onkológiai páciensek aneszteziológiai vonatkozásai	20
Szedlár Ágnes: Interaktív, digitális hibrid illusztrációk alkalmazása a szerves kémia témaköreinek ismétlő és gyakorló óráin az általános iskolák nyolcadik osztályában	22
Polyák Gabriella: Városi árufuvarozási csomópont hely kiválasztási folyamata Újvidéken	24
Táborosi Margaréta: A vajdasági magyar színészképzés története	26

MESTERGERENDA
Interdiszciplináris tanácskozás
Rezümékötet

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete,
Szabadka, 2023

Szerkesztő:
Novák Anikó
Katona Gábor

Műszaki szerkesztés, dizájn:
Bagi Design, Tóthfalu

CIP - A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska Könyvtára, Újvidék

3(048.3)

5/6(048.3)

821.511.141.09(048.3)

MESTERGERENDA [Elektronski izvor] : rezümékötet / Interdiszciplináris [tudományos] tanácskozás, [Palics, Újvidék, 2023. június 26–27.] ; [szerkesztő Novák Anikó, Katona Gábor]. - Szabadka : Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, 2023

Način pristupa (URL): <https://www.vmdok.org.rs/>. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - Opis zasnovan na stanju na dan: 19.01.2024.

ISBN 978-86-89635-26-3

a) Друштвене науке -- Апстракти б) Природне науке -- Апстракти
в) Мађарска књижевност -- Апстракти

COBISS.SR-ID 135279113